

Rendementen op spaargeld en staatsobligaties in 2013-2016

Op verzoek van het Ministerie van Financiën heeft het CPB het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in 2013-2016 onderzocht, in de context van arresten van de Hoge Raad.

Het CPB geeft de resultaten van verschillende berekeningswijzen die uit de juridische context kunnen worden afgeleid.

Samenvatting

In deze notitie onderzoekt het CPB het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement in box 3 in 2013 tot en met 2016, op verzoek van het ministerie van Financiën. Het CPB neemt in dit onderzoek de arresten van de Hoge Raad en de interpretatie daarvan door het Gerechtshof als uitgangspunt, en doet zelf geen uitspraak over de criteria waarop een zonder veel risico's haalbaar rendement zou moeten worden gebaseerd. De notitie presenteert een aantal mogelijke haalbare rendementen op spaarrekeningen, termijndeposito's en beleggingen in Nederlandse staatsobligaties, op verschillende wijze bepaald.

1 Opzet en belangrijkste resultaten

1.1 Aanleiding

Deze CPB notitie beantwoordt aan een verzoek van het ministerie van Financiën. Dat verzoek luidt als volgt:

- om, met ondersteuning van De Nederlandsche Bank (DNB), in de context van de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019 over de vermogensrendementsheffing in box 3, te onderzoeken wat het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in de jaren 2013 tot en met 2016 is;
- om in te gaan op de door het Gerechtshof Den Haag in de uitspraak van 18 december 2019 gehanteerde berekeningswijze voor de vaststelling van het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement voor het jaar 2015.

In de betreffende arresten wordt geconcludeerd dat box 3 op stelselniveau strijdig zou zijn met het recht op eigendom, indien het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in een jaar minder is dan 1,2%. In deze CPB notitie wordt geen uitspraak gedaan over de box 3-heffing, maar alleen het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement onderzocht zoals benoemd in de arresten.

1.2 Aanpak en kanttekeningen

Dit onderzoek kijkt naar het rendement op drie categorieën van sparen en beleggen, in lijn met de arresten van de Hoge Raad. Het betreft direct opneembare spaarrekeningen, termijndeposito's (met looptijden van 1, 5 en 10 jaar) en Nederlandse staatsobligaties. De juridische context wordt nader beschreven in paragraaf 2.

Dit onderzoek maakt gebruik van verschillende bronnen.¹ Voor spaarrekeningen worden gegevens van DNB gebruikt en voor staatsobligaties van Datastream. De statistieken van DNB over termijndeposito's bleken voor dit onderzoek niet goed bruikbaar. Daarom zijn gegevens verkregen van onderzoeksbureau MoneyView, die

¹ Met dank aan DNB voor de ondersteuning door middel van het aanleveren van data en bijbehorende uitleg en documentatie.

een compleet beeld geven van de rente op spaarrekeningen en termijndeposito's van alle aanbieders.² De verschillende bronnen en berekeningen worden per categorie beschreven in paragraaf 3.

Bij dit onderzoek horen een paar kanttekeningen, de eerste is dat dit onderzoek de arresten van de Hoge Raad en de interpretatie daarvan door het Gerechtshof als uitgangspunt neemt. Het CPB doet met dit onderzoek dus zelf geen uitspraak over de criteria waarop een zonder veel risico's haalbaar rendement zou moeten worden gebaseerd. Vanuit economisch of praktisch oogpunt zijn ook andere criteria denkbaar. De Hoge Raad laat bijvoorbeeld het onderscheid tussen vormen van sparen binnen en buiten het depositogarantiestelsel buiten beschouwing, terwijl dit onderscheid vanuit economisch perspectief een verschil in risico's heeft. Verder is het rendement op directe beleggingen in individuele staatsobligaties relevant vanuit de juridische context, maar liggen dergelijke beleggingen praktisch gezien voor veel belastingplichtigen buiten hun bereik vanwege de daarvoor vereiste financiële kennis.³ De juridische context is hier echter leidend.

De tweede kanttekening is dat er een zekere spanning bestaat tussen een 'gemiddeld' en een 'haalbaar' rendement. Voor een denkbeeldige individuele belastingplichtige is het maximaal haalbare rendement op een bepaald type spaarrekening gelijk aan de hoogste rente onder alle aanbieders. Dit maximaal haalbare rendement ligt doorgaans hoger dan het gemiddelde rendement op de totale tegoeden van alle huishoudens samen op dat type spaarrekeningen. Het is niet mogelijk om aan te geven wat het maximaal haalbare rendement zou zijn geweest op de totale tegoeden van alle belastingplichtigen. Het is namelijk niet bekend hoe banken hadden gereageerd als iedereen zou hebben geprobeerd om spaargeld over te maken naar rekeningen met de hoogst mogelijke rente. Voor Nederlandse staatsobligaties geldt een soortgelijke kanttekening. De jaarlijkse nieuwe uitgifte van standaard 10-jaars obligaties bedraagt namelijk zo'n 16-19 miljard euro, dat is veel minder dan de totale spaartegoeden van alle belastingplichtigen. Als iedereen geprobeerd zou hebben deze staatsobligaties te kopen, had dat invloed gehad op de koers en dus op het rendement.

De derde kanttekening is dat haalbare rendementen niet nauwkeurig kunnen worden bepaald. Voor de gewogen gemiddelde rente op direct opvraagbare spaarrekeningen komt dit doordat in de gegevens van DNB ook zakelijke spaarrekeningen van bedrijven worden meegenomen, waarvoor andere voorwaarden gelden. Voor staatsobligaties komt dit doordat gemiddelde jaarrendementen over de resterende looptijd afhankelijk zijn van de aankoopkoers en daarom voortdurend veranderen. Daarom worden alle rendementen weergegeven afgerond op tienden van een procent.

1.3 Belangrijkste resultaten

De juridische context is niet eenduidig ten aanzien van de berekeningswijze van het gemiddeld haalbare rendement. Daarom geeft deze notitie, op basis van de juridische uitgangspunten en de cijfers die in de rechtszaken zijn ingebracht, voor elke categorie meerdere alternatieven voor de relevante rendementen. Het is niet aan het CPB om te oordelen welke alternatieven moeten worden gebruikt. Het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement voor alle categorieën samen kan hier dan ook niet worden gegeven, dit hangt af van de gebruikte cijfers per categorie.

² Daarnaast zijn, via de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), ook gegevens opgevraagd van enkele individuele banken. Rabobank en ING Bank konden gegevens aanleveren over de rente op termijndeposito's in 2013-2016. ABN Amro Bank publiceert gegevens vanaf 2014 op haar website.

³ In de praktijk is de omvang hiervan ook beperkt. De directe beleggingen van huishoudens en geldmarktfondsen samen in individuele Nederlandse staatsobligaties met een resterende looptijd van 5 t/m 10 jaar bedragen 0,1 tot 0,2 miljard euro; zie DNB statistische tabel 4.3.1 ([link](#)). Geldmarktfondsen zijn beleggingsfondsen die voornamelijk beleggen in kortlopende financieringsinstrumenten uitgegeven door financiële instellingen, overheden en grote bedrijven.

Dit onderzoek vindt de volgende haalbare rendementen, met voor elke categorie meerdere alternatieven:

- Voor direct opvraagbare spaarrekeningen daalde de gemiddelde rente per jaar, gewogen naar de uitstaande tegoeden bij alle aanbieders, van 1,6% in 2013 naar 0,6% in 2016. De ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders bedroeg 1,7% in 2013 en was voor de andere jaren ongeveer gelijk aan het gewogen gemiddelde. Het gemiddelde van de hoogste rente van verschillende aanbieders over 52 weken bedroeg 2,1% in 2013 en daalde naar 0,9% in 2016.
- Voor termijndeposito's kan geen gewogen gemiddeld rendement worden berekend. De ongewogen gemiddelde vaste rente van alle aanbieders, gemiddeld over looptijden van 1, 5 en 10 jaar, bedroeg 2,7% in de eerste week van 2013 en daalde naar 1,3% in de eerste week van 2016. Het gemiddelde van de hoogste aangeboden rente voor de drie looptijden bedroeg 3,5% in de eerste week van 2013 en daalde naar 1,8% in de eerste week van 2016.
- Voor Nederlandse staatsobligaties bedroeg het gemiddelde jaarrendement 1,7% op de jongste 10-jarige staatsobligaties die werden aangekocht op 15 januari 2013 en aangehouden tot het einde van de looptijd (waarvan na aankoop 9,5 jaar resteerde). Een jaar later was dit rendement 2,2%, nog een jaar later 0,5%, en voor obligaties aangekocht op 15 januari 2016 was dit 0,7%. De juridische context geeft geen uitsluitel of staatsobligaties met een kortere resterende looptijd ook relevant zijn en of staatsobligaties buiten beschouwing blijven als de aankoopprijs meer bedraagt dan de hoofdsom.

2 Juridische context

2.1 Uitgangspunten voor de rendementstoets

Dit onderzoek staat in de context van de arresten van de Hoge Raad over de vermogensrendementsheffing in box 3. De arresten bespreken hoe het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement moet worden bepaald. De uitspraak van het Gerechtshof Den Haag volgt deze arresten en geeft hier op enkele punten verdere invulling en uitleg aan. Voor dit onderzoek worden dan ook de arresten inclusief nadere interpretatie door het Gerechtshof als uitgangspunt genomen.

In 2013-2016 werd 30% belasting geheven over een forfaitair rendement van 4% op het belastbare vermogen in box 3. De box 3-heffing uitgedrukt als percentage van het belastbaar vermogen bedroeg dus 1,2%. Per belastingplichtige gold een heffingsvrij vermogen van 21.139 euro in 2013 en 2014, 21.330 euro in 2015 en 24.437 euro in 2016. Daarnaast waren er onder voorwaarden vrijstellingen voor bepaalde vormen van vermogen, zoals voor bankspaartegoeden en beleggingen in groenfondsen. In 2017 is box 3 gewijzigd en het totale forfaitair rendement afhankelijk geworden van de hoogte van het belastbare vermogen. Over de eerste 75.000 euro aan belastbaar vermogen daalde de box 3-heffing daardoor van 1,2% naar ongeveer 0,9%.

De Hoge Raad bepaalt dat drie vormen van sparen en beleggen in aanmerking moeten worden genomen voor de rendementstoets. Dit zijn Nederlandse staatsobligaties, spaarrekeningen en (termijn)deposito's.⁴ Nederlandse staatsobligaties zijn relevant omdat deze expliciet zijn genoemd als voorbeeld van beleggingen zonder veel risico bij de behandeling van het wetsvoorstel voor box 3 in 1999.⁵ Met betrekking tot sparen komt volgens de Hoge Raad 'de gemiddelde rente' in aanmerking 'op spaarrekeningen en (termijn)deposito's bij banken als bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft)'.⁶ De verwijzing naar de definitie in de Wft wil

⁴ HR:2019:816, par 2.7.1-2.7.3

⁵ Zie Tweede Kamer, Nota naar aanleiding van het verslag over de Wet Inkomstenbelasting 2001 (Belastingherziening 2001), 26 nov 1999, kamerstuk 26 727, nr. 7 ([link](#)).

⁶ HR:2019:816, par 2.7.3; zie ook Wft art. 1.1 en verordening kapitaalvereisten (EU, nr. 575/2013) art 4.1(1).

niet zeggen dat de betreffende banken onder (volledig) financieel toezicht moeten staan van DNB. De Hoge Raad laat namelijk het onderscheid tussen vormen van sparen binnen en buiten het depositogarantiestelsel buiten beschouwing.⁷ Er zijn op de Nederlandse spaarmarkt ook buitenlandse banken actief met een Nederlands bijkantoor die, behalve voor liquiditeit en integriteit, niet onder toezicht staan van DNB. Spaartegoeden bij deze banken worden niet gedekt door het Nederlands depositogarantiestelsel.⁸

De Hoge Raad geeft aan dat ‘zonder (veel) risico’ inhoudt dat de spaarder of belegger ‘in beginsel voor de nominale waarde gerechtigd blijft tot een te investeren bedrag’.⁹ Beleggingen in aandelen en onroerend goed komen daarom volgens de Hoge Raad niet in aanmerking.¹⁰ Het Gerechtshof verduidelijkt dat enig risico bij sparen of beleggen niet is uitgesloten. Hieronder valt ook het risico dat termijndeposito’s voor een bepaalde tijd vast staan.¹¹ De nominale waarde van het ‘te investeren bedrag’ waartoe de belegger in beginsel gerechtigd blijft, kan op meerdere manieren worden geïnterpreteerd. Een mogelijke interpretatie is dat het ‘te investeren bedrag’ gelijk is aan de hoofdsom is die aan het einde van de looptijd wordt terugbetaald. De aankoopprijs kan dan hoger of lager zijn dan de hoofdsom, omdat hierin het verschil tussen het gemiddelde jaarrendement en de jaarlijkse couponrente is verdisconteerd. Volgens deze interpretatie zijn alle staatsobligaties die worden aangehouden tot het einde van de looptijd zonder (veel) risico. Een andere mogelijke interpretatie is dat het ‘te investeren bedrag’ gelijk is aan de aankoopprijs. De aankoopprijs mag in dat geval lager zijn dan de hoofdsom, maar niet hoger, omdat een belegger dan aan het einde van de looptijd minder terugontvangt dan het te investeren bedrag (en koersrisico loopt als de obligaties eerder zouden worden verkocht). Deze lezing zou erop neerkomen dat staatsobligaties buiten beschouwing blijven als het gemiddelde jaarrendement lager is dan de couponrente. De juridische context geeft op dit punt geen uitsluitsel. In deze notitie is in beginsel de eerste interpretatie gevolgd: voor Nederlandse staatsobligaties is gekeken naar het rendement op staatsobligaties die tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Het door de belegger te ontvangen bedrag staat dan vast, zodat geen koersrisico wordt gelopen.

Het Gerechtshof legt uit dat uit de arresten van de Hoge Raad volgt dat het gaat om een abstracte toets van het gemiddeld haalbare rendement. Dit betekent dat gekeken moet worden naar het gemiddeld haalbare rendement op de hiervoor genoemde drie categorieën van sparen en beleggen. Het daadwerkelijk (in *concreto*) behaalde rendement is voor een dergelijke toets niet relevant. Hieruit volgt ook dat de verhouding waarin belastingplichtigen hun financiële vermogen hebben verdeeld over verschillende categorieën, of binnen de categorie termijndeposito’s over verschillende looptijden, niet relevant is. Kortom, volgens het Gerechtshof zijn ‘gewogen rendementen niet relevant’ voor berekening van het gemiddelde van verschillende looptijden of categorieën samen.¹²

In de arresten worden de gemiddelde rendementen van de drie categorieën ‘in samenhang beschouwd’.¹³ Er wordt geen gemiddelde berekend voor de drie vormen van sparen en beleggen samen. De Hoge Raad geeft ook niet expliciet aan hoe het zonder (veel) risico’s gemiddeld haalbare rendement in box 3 beoordeeld zou moeten worden als het gemiddeld haalbare rendement in de ene categorie boven de toetswaarde ligt en in de andere categorie eronder. Het Gerechtshof geeft verder invulling aan de abstracte toets en berekent het totale zonder (veel) risico’s gemiddeld haalbare rendement als een ongewogen gemiddelde van de drie categorieën.¹⁴

⁷ HR:2019:816, par 2.7.3

⁸ Zie DNB register banken ([link](#)). Voorbeelden van buitenlandse banken met een Nederlands bijkantoor zijn Bigbank, ICBC en Argenta.

⁹ HR:2019:816, par 2.7.3

¹⁰ HR:2019:816, par 2.7.4

¹¹ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.2

¹² GHDHA:2019:3425, par 5.4.3 en 5.4.4.1

¹³ HR:2019:816, par 2.8

¹⁴ GHDHA:2019:3425, par 5.4.3. Deze berekeningswijze leidt tot hetzelfde resultaat als een gewogen gemiddelde met de impliciete aanname dat het vermogen gelijk is verdeeld over de categorieën.

Voor de categorie termijndeposito's berekent het Gerechtshof een ongewogen gemiddelde voor nieuwe deposito's met looptijden van 1, 5 en 10 jaar. Reeds lopende termijndeposito's die voor het begin van een kalenderjaar zijn ingegaan, zijn in deze context niet relevant voor dat jaar. Het Gerechtshof neemt termijndeposito's met een looptijd van 2 jaar niet mee 'omdat dit tot een evenwichtiger benadering leidt'.¹⁵ Hoewel het Gerechtshof aangeeft dat naar feitelijke tegoeden gewogen rendementen niet relevant zijn voor deze berekening, betekent dat dus niet dat alle bestaande opties moeten worden meegenomen.

Volgens de arresten moet worden gekeken naar het nominale rendement, dus zonder rekening te houden met inflatie.¹⁶ Verder geeft het Gerechtshof aan dat niet uit de arresten volgt dat rekening moet worden gehouden met een kostenafslag.¹⁷ Eventuele transactiekosten en beheerskosten van een beleggingsrekening blijven dus buiten beschouwing. Hetzelfde geldt voor eventuele kosten verbonden aan een spaarrekening of termijndeposito.

2.2 Ingebrachte gegevens

In de rechtszaken zijn cijfers ingebracht over rendementen voor elk van de drie categorieën. Zowel de arresten van de Hoge Raad als de uitspraak van het Gerechtshof Den Haag zijn mede gebaseerd op de aangeleverde cijfers. De juridische context geeft dus aanknopingspunten voor de bronnen en berekeningswijzen die per categorie kunnen worden gebruikt. Uit de rechtszaken kan echter niet worden opgemaakt dat dit de best bruikbare bronnen of berekeningswijzen zijn voor elk van de categorieën.

In de rechtszaken worden de aangeleverde cijfers niet inhoudelijk behandeld. In de arresten van de Hoge Raad worden de cijfers niet ter discussie gesteld.¹⁸ Het Gerechtshof gaat uit van de aangeleverde afzonderlijke rentepercentages omdat deze niet gemotiveerd worden betwist.¹⁹ Voor termijndeposito's zijn bij het Gerechtshof andere cijfers ingebracht dan bij de Hoge Raad, met een andere onderliggende bron en berekeningswijze. Voor spaarrekeningen en Nederlandse staatsobligaties waren de cijfers, onderliggende bronnen en berekeningswijzen hetzelfde. Hieronder volgt een korte bespreking van de ingebrachte cijfers en de aanknopingspunten die deze bieden.

Voor spaarrekeningen zijn cijfers ingebracht over de gemiddelde jaarlijkse rente op basis van gegevens van DNB.²⁰ Het blijkt te gaan om de gemiddelde rente gedurende het jaar op direct opvraagbare spaarrekeningen, gewogen naar de omvang van spaartegoeden per bank.²¹ Hiermee is 'direct opvraagbare spaarrekeningen' impliciet geaccepteerd als interpretatie van de categorie 'spaarrekeningen' zoals benoemd in de arresten van de Hoge Raad.²² Andere typen spaarrekeningen die tot het box 3 vermogen behoren, zoals

¹⁵ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.1 en 5.4.4.2

¹⁶ HR:2019:816, par 2.6.2

¹⁷ GHDHA:2019:3425, par 5.4.3

¹⁸ HR:2019:816, par 2.8

¹⁹ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.3

²⁰ De in HR:2019:816, par 2.8 genoemde cijfers zijn overgenomen van tabel 4.2.1 in Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, 2013, Naar een activerender belastingstelsel: Eindrapport ([link](#)); GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.3 verwijst naar tabel 19 in brief Ministerie van Financiën, 9 mei 2018, Antwoorden op Feitelijke vragen Fiscale beleidsagenda (2018D22647) ([link](#)); de onderliggende bron is in beide gevallen DNB tabel 5.2.7.1, deposito's met opzegtermijn <=3 maanden ([link](#)).

²¹ Bond van Belastingbetalers, brief aan CPB, 31 januari 2020; de cijfers zijn overgenomen uit de Memorie van Toelichting Belastingplan 2016, Bijlage A ([link](#)). Hoewel het Gerechtshof gewogen rendementen elders niet relevant acht, laat het Gerechtshof dus wel het gebruik van een gewogen gemiddelde van alle banken toe binnen de categorie spaarrekeningen.

²² In deze DNB statistieken zijn ook spaarrekeningen opgenomen waarbij een opname maximaal 3 maanden van tevoren moet worden aangekondigd. Voorbeelden hiervan zijn Rabobank PeriodeSparen 30 met een opzegtermijn van 30 dagen en Rabobank PeriodeSparen 90 met een opzegtermijn van 90 dagen. Dergelijke spaartegoeden vormen echter een zeer klein deel van het totaal, daarom wordt in deze notitie de formulering 'direct opvraagbare spaartegoeden' gebruikt.

rekeningen voor minderjarige kinderen waarvan het tegoed pas na het bereiken van een bepaalde leeftijd kan worden opgenomen, vallen hier dus buiten.

Voor termijndeposito's zijn cijfers ingebracht van DNB en van de website www.spaarinformatie.nl. De cijfers van DNB zijn ingebracht bij de Hoge Raad.²³ Het betreft de gemiddelde rente gedurende het jaar op alle uitstaande deposito's met vaste looptijd, gewogen naar de omvang van de tegoeden per bank. Deze cijfers hebben niet alleen betrekking op termijndeposito's, maar zijn inclusief het spaargedeelte van spaarhypotheken.²⁴ Dit vormt een substantieel deel van het totaal en de rente op dergelijke producten is doorgaans hoger dan de rente op losstaande termijndeposito's. De cijfers van www.spaarinformatie.nl zijn ingebracht bij het Gerechtshof.²⁵ Deze website geeft per looptijd een rangschikking van de rente op nieuwe termijndeposito's van verschillende aanbieders. Enkele aanbieders hebben voor dezelfde looptijd meerdere vormen van termijndeposito's met verschillende voorwaarden, deze zijn apart in het overzicht opgenomen.²⁶ De ingebrachte cijfers zijn gemiddelden per looptijd.²⁷ Waarschijnlijk zijn dit ongewogen gemiddelden van de rente bij verschillende aanbieders of op verschillende termijndeposito's in het overzicht. Uit de beschikbare documenten is niet af te leiden of per jaar rentestanden op één bepaalde datum zijn gebruikt, of dat een gemiddelde van rentestanden op meerdere momenten gedurende het jaar is berekend.

Uit de ingebrachte cijfers volgt geen eenduidige, uniforme berekeningsmethode voor het haalbare rendement op verschillende vormen van sparen. In de aangeleverde cijfers zijn namelijk twee verschillende methoden gebruikt om het gemiddelde van verschillende aanbieders te berekenen voor termijndeposito's met een bepaalde looptijd. De ene methode, die ook is gebruikt voor direct opvraagbare spaarrekeningen, is een gemiddelde gewogen naar de tegoeden bij verschillende aanbieders. De andere methode is een ongewogen gemiddelde. Aangezien de arresten van de Hoge Raad en de uitspraak van het Gerechtshof niet inhoudelijk ingaan op de aangeleverde cijfers, geeft de juridische context op dit punt geen uitsluitel over de berekeningsmethode.

Voor Nederlandse staatsobligaties zijn cijfers van DNB ingebracht over het jaarlijks rendement op de jongste staatsobligatie met een oorspronkelijke looptijd van 10 jaar.²⁸ Dit is niet expliciet in de rechtszaken benoemd, daarin wordt alleen gesproken van rendementen of aangeleverde cijfers met betrekking tot (Nederlandse) staatsobligaties.²⁹ Bij de verwijzingen naar staatsobligaties tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel box 3 werden ook geen looptijden genoemd.³⁰ Voor termijndeposito's kijkt het Gerechtshof naar looptijden van 1, 5 en 10 jaar, maar voor Nederlandse staatsobligaties worden (resterende) looptijden niet besproken. Ook ten aanzien van de resterende looptijden van staatsobligaties geeft de juridische context dus geen uitsluitel.

²³ De in HR:2019:816, par 2.8 genoemde cijfers zijn overgenomen van tabel 4.2.1 in Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, 2013, Naar een activerender belastingstelsel: Eindrapport; de onderliggende bron is DNB tabel 5.2.7.1, deposito's met vaste looptijd – uitstaande bedragen – totaal van alle oorspronkelijke looptijden ([link](#)).

²⁴ Zie p33 in DNB, 2018, Handboek Monetaire Rapportages ([link](#)).

²⁵ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.1

²⁶ De website bevat een, naar eigen zeggen compleet en actueel, overzicht van de rente op nieuwe termijndeposito's per looptijd bij aanbieders in de Nederlandse spaarmarkt. Het overzicht bevat ook buitenlandse banken met een Nederlands bijkantoor waarvan de tegoeden niet onder het Nederlandse depositogarantiestelsel vallen. De website geeft geen gemiddelde rente.

²⁷ Bond van Belastingbetalers, brief aan CPB, 31 januari 2020.

²⁸ De directe bronnen zijn hetzelfde als in voetnoot 18; de onderliggende bron is in beide gevallen DNB rente dashboard, 10-jaars rente, ontleend aan DataStream ([link](#)).

²⁹ HR:2019:816, par 2.8 en GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.3

³⁰ Zie Tweede Kamer, Nota naar aanleiding van het verslag over de Wet Inkomstenbelasting 2001 (Belastingherziening 2001), 26 nov 1999, kamerstuk 26 727, nr. 7 ([link](#)).

3 Rendementen per categorie

3.1 Direct opvraagbare spaarrekeningen

Het gemiddelde rendement op direct opvraagbare spaarrekeningen kan op verschillende manieren worden bepaald. De juridische context geeft hierover namelijk geen uitsluitsel. Een eerste manier is een gemiddelde van alle aanbieders, gewogen naar tegoeden. Deze methode is gebruikt voor de cijfers over spaarrekeningen ingebracht bij zowel de Hoge Raad als het Gerechtshof. Een tweede manier is een ongewogen gemiddelde van alle aanbieders. Deze methode is gebruikt voor de cijfers over termijndeposito's die zijn ingebracht bij het Gerechtshof. Daarnaast geven de uitgangspunten die zijn besproken in paragraaf 2.1 aanleiding om een ongewogen gemiddelde te berekenen. Een derde methode is een gemiddelde over 52 weken van de hoogste rente per week. De bank die de hoogste rente aanbiedt, hoeft daarbij niet steeds dezelfde te zijn. Deze methode sluit aan bij het juridische uitgangspunt van een abstracte toets van het 'gemiddeld haalbare rendement' binnen de categorie spaarrekeningen voor een denkbeeldige, individuele belastingplichtige. Tabel 3.1 geeft de rente op direct opvraagbare spaartegoeden volgens deze drie berekeningswijzen.

Het CPB doet geen uitspraak wat in deze context de beste berekeningswijze is voor de categorie direct opvraagbare spaarrekeningen. Zoals hiervoor geconstateerd geven de juridische context en eerder aangeleverde cijfers geen uitsluitsel over de juiste interpretatie. Daarom worden meerdere mogelijkheden naast elkaar gepresenteerd. Daarbij is geprobeerd om elke mogelijkheid afzonderlijk zodanig uit te werken dat deze zo goed mogelijk aansluit bij de juridische uitgangspunten.

In tabel 3.1 geeft de eerste kolom met rentepercentages het gewogen gemiddelde van alle banken. De rentepercentages zijn berekend door het CPB op basis van gegevens van DNB.³¹ Deze gegevens zijn alleen op geaggregeerd niveau beschikbaar en niet voor afzonderlijke banken. Het betreft de spaartegoeden van huishoudens en bedrijven samen. Andere typen spaarrekeningen zonder vaste looptijd, zoals levensloprekeningen (waarvoor een vrijstelling geldt in box 3), zijn hierin niet meegenomen. Buitenlandse bijkantoren van Nederlandse banken blijven ook buiten deze cijfers.³² De rente per jaar is het gemiddelde over 12 maanden.³³

De gemiddelde rente geeft een benadering van het rendement op spaarrekeningen van Nederlandse belastingplichtigen. De onderliggende statistieken van DNB zijn een gewogen gemiddelde van alle direct opvraagbare spaarrekeningen bij Nederlandse banken van huishoudens en bedrijven in de eurozone.³⁴ Zie bijlage 1 voor een analyse van het belang van zakelijke rekeningen in het totaal. Voor deze rekeningen kunnen andere rentetarieven gelden.

³¹ Zie voetnoot 18.

³² DNB, 2018, Handboek Monetaire Rapportages ([link](#)).

³³ De peildatum voor de statistieken is steeds de laatste dag van een maand. Daarom is het gemiddelde voor een jaar hier berekend van 31 december van het voorgaande jaar tot en met 30 november van het betreffende jaar; dit sluit het beste aan bij de peildatum voor box 3 van 1 januari. Het gemiddelde voor de hele sector is gewogen naar de omvang van de spaartegoeden per bank op elke peildatum.

³⁴ Zie toelichting bij DNB statistische tabel 5.2.7.1 ([link](#)).

Tabel 3.1 Rendement direct opvraagbare spaarrekeningen volgens drie berekeningswijzen

	Gemiddelde rente van alle banken gewogen naar tegoeden, gemiddeld over het jaar ¹	Ongewogen gemiddelde rente van alle banken, gemiddeld over het jaar ²	Hoogste rente van verschillende banken, gemiddeld over het jaar ²
	%		
Jaar			
2013	1,6	1,7	2,1
2014	1,3	1,4	1,7
2015	1,0	1,1	1,4
2016	0,6	0,6	0,9

Bron: ¹ DNB ([link](#)); ² MoneyView; berekeningen door CPB.

De volgende kolom geeft het ongewogen gemiddelde van alle banken. De rentepercentages zijn berekend door het CPB, op basis van gegevens over wekelijkse rentestanden op direct opvraagbare spaarrekeningen van onderzoeksbureau MoneyView. In totaal zijn 40 banken in Nederland meegenomen in de berekeningen, inclusief enkele bijkantoren van buitenlandse banken.³⁵ Banken die tijdens de periode 2013-2016 de mogelijkheid stopzetten om nieuwe spaarrekeningen te openen, of die aan het begin van deze periode nog geen spaarrekeningen aanboden, zijn alleen meegenomen voor de weken waarin rekeningen konden worden geopend.³⁶ Eerst is per week de gemiddelde rente berekend van alle geselecteerde rekeningen van op dat moment actieve aanbieders bij een saldo van 50.000 euro.³⁷ Vervolgens is hieruit een gemiddelde per jaar berekend. Dit verschilt weinig van het gewogen gemiddelde, omdat de spreiding relatief beperkt is en de grootbanken zich in het midden van de verdeling bevinden. In bijlage 2 is een compleet overzicht opgenomen van alle aanbieders met de geselecteerde rekeningen en het gemiddelde rentepercentage per jaar voor elke afzonderlijke aanbieder.

De laatste kolom in tabel 3.1 geeft de hoogste rente van verschillende banken. De hoogste rente ligt 0,3 tot 0,4 procentpunt hoger dan het ongewogen gemiddelde van alle aanbieders.³⁸ Om deze rente te behalen, zou een belastingplichtige tijdens een jaar regelmatig van bank moeten wisselen. In 2013 waren bijvoorbeeld rekeningen nodig geweest bij ten minste 6 verschillende banken en had een spaartegoed in de loop van het jaar minimaal 13 keer moeten worden overgemaakt naar een andere rekening.³⁹ In 2016 lagen deze aantallen lager, dat jaar waren 3 verschillende rekeningen nodig geweest en minimaal 6 overmakingen. Soms zijn de verschillen tussen de hoogste en de op een na hoogste rente echter maar 0,01 of 0,02 procentpunt. Achteraf gezien is voor 2014, 2015 en 2016 de gemiddelde spaarrente bij enkele individuele banken vrijwel gelijk aan het gemiddelde van de hoogste rente.

³⁵ Eerst heeft CPB per aanbieder één type spaarrekening geselecteerd. Bij banken die meerdere typen spaarrekeningen aanboden, is eerst geselecteerd op rekeningen in euro's, zonder periodieke inleg, opnametermijn of aanhoudingstermijn voor tegoeden, niet gekoppeld aan een beleggingsrekening en niet bedoeld voor een speciale doelgroep. Vervolgens is de rekening geselecteerd met het hoogste jaarlijkse rentepercentage bij een saldo van 50.000 euro. Meestal is dat een standaard internet spaarrekening. Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, blijft het ongewogen gemiddelde onveranderd voor 2013-2015 en wordt dit 0,7% voor 2016.

³⁶ Enkele banken sloten tijdens de periode 2013-2016 het geselecteerde type spaarrekening en introduceerden voorafgaand of aansluitend hieraan een nieuw type spaarrekening, met vergelijkbare voorwaarden en hetzelfde rentepercentage. Voor deze banken zijn het oude en nieuwe type spaarrekening gecombineerd tot één reeks.

³⁷ Dit is de eerste saldoklasse boven het heffingsvrij vermogen in de gegevens van MoneyView. Bij een saldo van 100.000 euro gold bij enkele banken een 0,1-0,2 procentpunt hogere rente.

³⁸ Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, blijft het jaargemiddelde van de hoogste rente onveranderd voor 2013-2016.

³⁹ Op basis van een wekelijkse vergelijking.

3.2 Termijndeposito's

Voor termijndeposito's kan geen gewogen gemiddelde rente van alle aanbieders worden berekend.

Gegevens over termijndeposito's van DNB zijn niet bruikbaar voor dit onderzoek. De DNB-statistieken over deposito's met vaste looptijd, die voor monetaire doeleinden worden verzameld, zijn namelijk inclusief het spaargedeelte van spaarhypotheken, banksparen voor aanvullend pensioen en bouwdepots.⁴⁰ Dergelijke tegoeden worden (onder bepaalde voorwaarden) niet in box 3 belast en vormen een substantieel deel van het totaal. De rente hierop is doorgaans hoger dan de rente op losstaande termijndeposito's. Een uitsplitsing voor termijndeposito's is niet mogelijk. Bovendien is voor spaarrekeningen met een vaste oorspronkelijke looptijd langer dan 2 jaar geen verdere uitsplitsing naar looptijd beschikbaar in de DNB-statistieken. Gegevens over nieuwe stortingen op termijndeposito's in een bepaalde periode of over bestaande tegoeden op een bepaalde peildatum zijn ook niet uit een andere bron beschikbaar. Daarom kan geen gemiddelde voor alle aanbieders worden berekend gewogen naar uitstaande tegoeden.

Wel kan per looptijd een ongewogen gemiddelde rente en de hoogste rente worden bepaald. Hierbij worden gegevens van MoneyView gebruikt over de wekelijkse rente op nieuwe termijndeposito's bij alle aanbieders. In tegenstelling tot direct opvraagbare spaarrekeningen zou het daarbij niet logisch zijn om een gemiddelde te berekenen van de hoogste rente per week. De uitleg van het Gerechtshof maakt namelijk duidelijk dat sprake is van een abstracte toets, waarbij de rente op termijndeposito's die voor het begin van het kalenderjaar zijn ingegaan niet relevant is. Dit impliceert dat er in een dergelijke toets voor de categorie termijndeposito's ook geen rekening hoeft worden gehouden met spaartegoeden die in de loop van een jaar beschikbaar komen uit aflopende termijndeposito's. Er kan dus worden volstaan met één peildatum, namelijk de rente op termijndeposito's in de eerste week van het jaar. Dit is dan immers de enige rente die het hele jaar van toepassing kan zijn geweest.

Tabel 3.2 geeft het ongewogen gemiddelde rendement op nieuwe termijndeposito's. In totaal zijn 34 banken in Nederland meegenomen in de berekeningen, inclusief enkele bijkantoren van buitenlandse banken.⁴¹ Banken die tijdens de periode 2013-2016 de mogelijkheid voor termijndeposito's stopzetten, of die aan het begin van deze periode nog geen termijndeposito's aanboden, zijn alleen meegenomen voor de beschikbare stortingsmomenten. Bij sommige banken is een looptijd van 10 jaar niet mogelijk, bij een enkele bank een looptijd van 5 jaar ook niet, of juist een looptijd van 1 jaar niet. Eerst is per looptijd de gemiddelde rente berekend van alle geselecteerde rekeningen van op dat moment actieve aanbieders. Vervolgens is hieruit een ongewogen gemiddelde voor de drie looptijden berekend. De spreiding rond het gemiddelde is groter dan bij direct opvraagbare spaarrekeningen, met name bij korte looptijden. In bijlage 3 is een compleet overzicht opgenomen met per looptijd alle aanbieders en het gemiddelde rentepercentage op elk stortingsmoment.

⁴⁰ Zie p33 in DNB, 2018, Handboek Monetaire Rapportages ([link](#)).

⁴¹ Eerst heeft CPB per aanbieder één type termijndeposito's geselecteerd. Slechts enkele banken bieden verschillende typen aan. Er is geselecteerd op rekeningen in euro's, niet bedoeld voor een speciale doelgroep en zonder bonusopslag op basis van een referentierente (3-maands Euribor). Vervolgens is het type termijndeposito's geselecteerd met het hoogste rentepercentage. Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, wordt het ongewogen gemiddelde voor de drie looptijden samen 2,6% in 2013, 2,3% in 2014, 2,4% (onveranderd) in 2015 en 1,2% in 2016.

Tabel 3.2 Ongewogen gemiddeld rendement op nieuwe termijndeposito's

	Looptijd 1 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders	Looptijd 5 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders	Looptijd 10 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders	Gemiddelde voor looptijden 1, 5 en 10 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders
	%			
Stortingsmoment				
Eerste week 2013	1,9	2,7	3,5	2,7
Eerste week 2014	1,5	2,3	3,2	2,4
Eerste week 2015	1,2	1,7	2,2	1,7
Eerste week 2016	0,9	1,3	1,6	1,3
Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.				

Tabel 3.3 geeft het hoogste rendement op nieuwe termijndeposito's. Om deze rente te behalen, zou een belastingplichtige aan het begin van het jaar de verschillende banken moeten vergelijken en vervolgens eenmalig het tegoed storten op een nieuw termijndeposito bij de hoogste aanbieder. De hoogste rente ligt 0,5 tot 0,9 procentpunt hoger dan het ongewogen gemiddelde van alle aanbieders, afhankelijk van de looptijd en het jaar.⁴²

Tabel 3.3 Hoogste rendement op nieuwe termijndeposito's

	Looptijd 1 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 5 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Gemiddelde voor looptijden 1, 5 en 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders
	%			
Stortingsmoment				
Eerste week 2013	2,8	3,5	4,2	3,5
Eerste week 2014	2,3	3,1	3,7	3,0
Eerste week 2015	1,9	2,4	3,0	2,4
Eerste week 2016	1,4	1,9	2,2	1,8
Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.				

3.3 Nederlandse staatsobligaties

Voor Nederlandse staatsobligaties kan worden gekeken naar het rendement op obligaties die tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Zoals in paragraaf 2.1 is uiteengezet, is dan zeker wat het te ontvangen bedrag is waartoe een belegger in beginsel gerechtigd blijft. Verder wordt verondersteld dat een staatsobligatie aan het begin van het jaar wordt gekocht. Dit is in lijn met de uitleg van het Gerechtshof dat de rente op termijndeposito's die voor het begin van het kalenderjaar zijn ingegaan niet relevant is. Eventuele koerswinst op een staatsobligatie wanneer deze aan het eind van het jaar weer zou worden verkocht, wordt

⁴² Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, wordt de hoogste rente gemiddeld voor de drie looptijden samen 3,3% in 2013 en 3,0% in 2014, voor 2015-2016 blijft deze onveranderd.

buiten beschouwing gelaten. Omdat er maar één relevante aanbieder is, namelijk de Nederlandse staat, hoeft geen gemiddelde te worden berekend van verschillende aanbieders.

Tabel 3.4 geeft het rendement op 10-jaars Nederlandse staatsobligaties met verschillende resterende looptijden. Standaard 10-jaars staatsobligaties worden jaarlijks uitgegeven met 15 juli als einddatum. De tabel vermeldt rendementen met 15 januari als aankoopdatum, kort na de peildatum van box 3. De laatste kolom geeft het rendement op de jongste 10-jarige staatsobligatie. Deze heeft bij aankoop op 15 januari een resterende looptijd van precies 9,5 jaar. Ter vergelijking vermeldt de tabel ook rendementen op eerder uitgegeven 10-jaars staatsobligaties, met een resterende looptijd van 0,5 jaar en 4,5 jaar. Deze looptijden zijn gekozen omdat deze in de buurt liggen van de relevante looptijden voor termijndeposito's. Hieruit mag echter niet worden afgeleid dat deze resterende looptijden moeten worden meegenomen voor een evenwichtiger benadering. Bij (resterende) looptijden tot 5 jaar was er een belangrijk verschil tussen rendementen op termijndeposito's en op staatsobligaties. In 2013-2016 was de rente op nieuwe termijndeposito's voor alle relevante looptijden aanzienlijk hoger dan de rente op spaarrekeningen, dit geldt zowel voor de hoogste als de ongewogen gemiddelde rentes. Daarmee waren termijndeposito's mogelijk een aantrekkelijk alternatief voor belastingplichtigen. Op staatsobligaties met resterende looptijden van 0,5 jaar en 4,5 jaar was het rendement in de hele periode juist aanzienlijk lager dan op spaarrekeningen. Alleen voor staatsobligaties met een resterende looptijd van 9,5 jaar was dat niet het geval. De juridische context geeft geen uitsluitel over de relevante resterende looptijd(en) en het is niet aan het CPB om hier een oordeel over te geven.

Als het 'te investeren bedrag' wordt geïnterpreteerd als de aankoopprijs, zouden staatsobligaties in 2013 en 2015 geheel buiten beschouwing blijven. Zoals in paragraaf 2.1 is besproken, kan het 'te investeren bedrag' waartoe een belegger gerechtigd blijft bij staatsobligaties op meerdere manieren worden geïnterpreteerd. Als het te investeren bedrag wordt geïnterpreteerd als de aankoopprijs, betekent dit dat Nederlandse staatsobligaties buiten beschouwing blijven als het gemiddelde jaarrendement lager is dan de couponrente. Dat is het geval voor alle in de tabel weergegeven resterende looptijden en aankoopdata, behalve voor staatsobligaties met een resterende looptijd van 9,5 jaar aangekocht op 15 januari 2014 en op 15 januari 2016. Ook op dit punt geeft de juridische context zoals gezegd geen uitsluitel.

Tabel 3.4 Gemiddeld jaarrendement 10-jaars staatsobligaties tot einde looptijd

	Resterende looptijd 0,5 jaar	Resterende looptijd 4,5 jaar	Resterende looptijd 9,5 jaar (= jongste 10-jarige staatsobligatie)
	%		
Aankoopdatum			
15 januari 2013	0,1	0,9	1,7
15 januari 2014	0,3	1,3	2,2
15 januari 2015	-0,1	0,1	0,5
15 januari 2016	-0,4	0,0	0,7
Bron: Datastream.			

Bijlage 1 – Belang zakelijke rekeningen

Tabel B.1 geeft een indicatie van het belang van zakelijke rekeningen in totale spaartegoeden. De eerste kolom met bedragen geeft de totale tegoeden op direct opvraagbare spaarrekeningen behorend bij tabel 3.1, inclusief tegoeden van bedrijven en van buitenlandse huishoudens bij Nederlandse banken. De tweede kolom voegt hier de tegoeden op betaalrekeningen en alle andere typen spaarrekeningen aan toe, inclusief rekeningen waarvoor een vrijstelling geldt in box 3. Ter vergelijking vermeldt de derde kolom de totale tegoeden op alle betaal- en spaarrekeningen van alle Nederlandse huishoudens. Deze zijn 92 tot 96 miljard euro lager dan de tegoeden in de tweede kolom. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door bedrijven, de tegoeden van buitenlandse huishoudens bij banken in Nederland zijn beperkt.

Hieruit blijkt dat het aandeel van zakelijke betaal- en spaarrekeningen substantieel is. Het aandeel van bedrijven in de categorie direct opvraagbare spaarrekeningen kan hier niet precies uit worden afgeleid, omdat het aandeel van bedrijven in direct opvraagbare spaarrekeningen niet hetzelfde is als in betaalrekeningen en andere spaarrekeningen. Op basis van deze gegevens (het verschil tussen de middelste kolommen) is echter aannemelijk dat het aandeel van bedrijven ook substantieel is binnen de categorie direct opvraagbare spaarrekeningen.

Ter referentie vermeldt de laatste kolom de totale tegoeden op betaal- en spaarrekeningen die onderdeel uitmaken van belastbaar vermogen in box 3.⁴³ Deze bedragen zijn circa 20% lager dan het totaal van alle huishoudens. Het verschil bestaat uit tegoeden van huishoudens die niet belastingplichtig zijn voor box 3 (omdat hun totale box 3 vermogen kleiner is dan het heffingsvrij vermogen) en uit tegoeden van belastingplichtigen waarvoor een vrijstelling geldt in box 3, zoals bepaalde vormen van banksparen.

Tabel B.1 Totale tegoeden op spaar- en betaalrekeningen van huishoudens en bedrijven

	Direct opvraagbare spaarrekeningen, huishoudens en bedrijven ¹	Alle spaar- en betaalrekeningen, huishoudens en bedrijven ¹	Alle spaar- en betaalrekeningen, alle huishoudens ²	Spaar- en betaalrekeningen in box 3, belastingplichtigen ³
	mld euro			
Peildatum				
1 januari 2013	274,7	379,9	287,4	n.b.
1 januari 2014	280,5	383,5	287,8	234,9
1 januari 2015	280,0	386,7	295,0	n.b.
1 januari 2016	282,2	392,1	296,4	235,5
Bron: ¹ DNB (link ; peildatum 31 december voorgaande jaar); ² CBS Statline; ³ Ministerie van Financiën.				

⁴³ Deze bedragen zijn gebaseerd op belastingaangiftes en (vanwege de benodigde databewerkingen) niet beschikbaar voor 2013 en 2015.

Bijlage 2 – Rente direct opvraagbare spaarrekeningen

Tabel B.2 Rente op direct opvraagbare spaarrekeningen per bank

		Gemiddelde rente 2013	Gemiddelde rente 2014	Gemiddelde rente 2015	Gemiddelde rente 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Direct Sparen	1,4	1,1	0,9	0,5
Advanzia	Advanzia Spaarrekening	1,4	1,1	1,0	0,7
AEGON	E-Rekening	1,6	1,4	1,1	0,5
Allianz	Allianz Pro Rekening / Spaar- en Depositorekening	1,5	1,2	1,0	0,6
Amsterdam Trade Bank	ATB Internet Spaarrekening	1,6	1,4	1,1	0,6
Anadolubank	Alfa Slimmer Sparen	1,9	1,5	1,2	0,7
Argenta	Argenta Internetspaarrekening	2,0	1,7	1,4	0,8
ASN Bank	ASN Ideaalsparen	1,8	1,5	1,1	0,6
ASR Bank	ASR Spaarrekening / Internet Spaarrekening	1,8	1,5	1,1	0,6
Bank of Scotland	Internet Spaarrekening	1,8	1,3	0,8	0,4
BLG Wonen	BLG Basis Spaarrekening	1,9	1,5	1,2	0,7
Centraal Beheer Achmea	RentePlus Rekening	1,9	1,5	1,2	0,7
Credit Europe Bank	Internet Spaarrekening	1,5	1,3	0,9	0,6
De Hypotheker	Solide Koers Internet Sparen	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Delta Lloyd	Delta Lloyd Internet Spaarrekening	1,7	1,6	1,1	0,8
DHB Bank	DHB S@veOnlinerekening	1,7	1,5	1,1	0,7
Evi van Lanschot	Evi Sparen	<52 weken	1,4	0,9	0,5
Friesland Bank	InternetSpaarrekening	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garantibank	Gouden Internet Rekening	1,8	1,3	1,0	0,7
ICBC	ICBC Internet Spaarpakket - Spaarrekening	<52 weken	1,7	1,4	0,7
ING	Profijtrekening / Oranje Spaarrekening	1,7	1,3	1,0	0,5
Keytrade Bank	Spaarrekening	1,7	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.
Knab	Flexibel Sparen	1,9	1,7	1,4	0,9
LeasePlan Bank	Internetsparen	2,0	1,7	1,4	0,8
Lloyds Bank	Internet Spaarrekening	1,8	1,3	0,8	0,4
Loyalis	Loyalis IdeaalSparen	1,7	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.
MoneYou	MoneYou Spaarrekening Vrij opneembaar	1,9	1,7	1,3	0,8
Nationale-Nederlanden	Internetsparen	<52 weken	1,7	1,3	0,9
NIBC Direct	NIBC Direct Internetspaarrekening	1,9	1,5	1,3	0,8
OHRA Bank	OHRA Internet Spaarrekening	1,7	1,6	1,1	0,8

Rabobank	Rabo InternetSparen	1,5	1,2	0,9	0,5
REAAAL Bancaire Diensten	REAAAL KeuzeSparen	1,9	1,5	<52 weken	n.v.t.
RegioBank	Spaar-op-Maat Vrij	1,9	1,5	1,2	0,7
Robeco Direct	Roparco	1,6	1,4	0,9	0,5
SNS	SNS Internet Sparen	1,9	1,6	1,3	0,7
The Economy Bank N.V.	TEB Ster Spaarrekening	1,8	1,5	<52 weken	n.v.t.
Triodos Bank	Internet Sparen	0,8	0,5	0,4	0,2
WestlandUtrecht Bank	SpaarOnline Rekening	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Spaarrekening	1,6	1,1	1,0	0,8
Zwitserleven	InternetSparen	<52 weken	1,7	1,3	0,8
Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.					

Bijlage 3 – Rente termijndeposito's

Tabel B.3 Rente op nieuwe termijndeposito's met looptijd 1 jaar

		Rente per 1 ^e week 2013	Rente per 1 ^e week 2014	Rente per 1 ^e week 2015	Rente per 1 ^e week 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Spaar Deposito	0,6	0,6	0,3	0,2
AEGON	AEGON Deposito sparen	2,1	1,7	1,5	1,3
Allianz	Allianz Spaar- en Depositorekening	n.v.t.	n.v.t.	0,9	0,4
Amsterdam Trade Bank	ATB Internet Deposito	2,3	1,9	1,8	1,2
Anadolubank	Alfa Depositorekening	2,5	2,0	1,7	1,4
Argenta	Argenta Termijndeposito	2,6	2,3	1,7	1,4
Artesia Bank	Tailor-made Deposito	2,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
ASN Bank	ASN Depositosparen	1,4	1,0	0,5	0,3
ASR Bank	ASR SpaardepositoRekening / Internet Spaarrekening	n.v.t.	1,4	1,4	1,1
Bigbank	Deposito	2,8	1,9	1,8	1,4
BLG Wonen	BLG Vaste Rente Spaarrekening	1,4	1,0	0,6	0,2
Centraal Beheer Achmea	RenteVast Rekening	2,3	2,0	1,2	0,6
Credit Europe Bank	Credit Europe Termijndeposito	2,0	1,9	1,1	0,9
Delta Lloyd	Delta Lloyd Deposito	2,0	1,4	1,3	0,9
DHB Bank	DHB MaxiSpaarrekening	2,1	1,9	1,7	1,4
Friesland Bank	Particulier Deposito	0,9	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garantibank	Gouden Termijn Deposito	2,2	1,8	1,6	1,1
ICBC	ICBC Internet Spaarpakket - Depositorekening	n.v.t.	1,8	1,8	1,4
ING	Spaardeposito	0,7	0,4	0,1	0,0
Knab	Deposito	2,5	2,1	1,9	1,4
LeasePlan Bank	Termijndeposito	2,7	2,2	1,8	1,4
MoneyYou	MoneyYou Sparen Vast	2,5	1,9	1,7	1,2
Nationale-Nederlanden	Depositosparen	n.v.t.	1,9	1,3	0,9
NIBC Direct	NIBC Direct Termijndeposito	2,5	1,9	1,8	1,3
OHRA Bank	OHRA Deposito	2,0	1,4	1,3	0,9
Rabobank	Rabo DoelSparen	1,0	0,9	0,4	0,2
REAAL Bancaire Diensten	REAAL DepositoSparen	1,4	1,0	0,6	n.v.t.
RegioBank	Keuzedeposito (Spaar-op-Maat Vast)	1,4	1,0	0,6	0,2
SNS	SNS Keuzedeposito	1,4	0,9	0,5	0,3
The Economy Bank N.V.	TEB Ster Deposito	2,3	2,0	1,3	n.v.t.
Triodos Bank	Spaar Deposito	1,0	0,4	0,4	0,2
WestlandUtrecht Bank	Spaar Deposito	2,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Deposito	2,4	1,8	1,5	1,2

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

Tabel B.4 Rente op termijndeposito's met looptijd 5 jaar

		Rente per 1 ^e week 2013	Rente per 1 ^e week 2014	Rente per 1 ^e week 2015	Rente per 1 ^e week 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Spaar Deposito	1,6	1,6	0,7	0,5
AEGON	AEGON Deposito sparen	2,6	2,4	1,8	1,7
Allianz	Allianz Spaar- en Depositor rekening	n.v.t.	n.v.t.	1,5	0,8
Amsterdam Trade Bank	ATB Internet Deposito	2,7	2,4	2,2	1,8
Anadolubank	Alfa Depositor rekening	3,0	2,6	2,4	1,8
Argenta	Argenta Termijndeposito	3,3	3,1	2,3	1,6
Artesia Bank	Tailor-made Deposito	3,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
ASN Bank	ASN Depositosparen	2,3	2,0	1,1	0,8
ASR Bank	ASR SpaardepositoRekening / Internet Spaarrekening	n.v.t.	n.v.t.	2,1	1,6
Bigbank	Deposito	3,5	3,1	2,3	1,8
BLG Wonen	BLG Vaste Rente Spaarrekening	2,5	2,2	1,3	0,7
Centraal Beheer Achmea	RenteVast Rekening	3,3	2,7	2,2	1,7
Credit Europe Bank	Credit Europe Termijndeposito	3,0	2,6	2,2	1,6
Delta Lloyd	Delta Lloyd Deposito	2,5	2,5	2,0	1,4
DHB Bank	DHB MaxiSpaarrekening	3,0	2,6	2,3	1,9
Friesland Bank	Particulier Deposito	2,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garantibank	Gouden Termijn Deposito	2,9	2,4	2,1	1,8
ICBC	ICBC Internet Spaarpakket - Depositor rekening	n.v.t.	2,3	2,3	1,7
ING	Spaardeposito	2,0	1,6	0,3	0,3
Knab	Deposito	2,4	2,4	2,4	1,6
LeasePlan Bank	Termijndeposito	3,0	2,6	2,3	1,7
Nationale-Nederlanden	Depositosparen	n.v.t.	2,5	1,9	1,4
NIBC Direct	NIBC Direct Termijndeposito	3,2	2,6	2,0	1,7
OHRA Bank	OHRA Deposito	2,5	2,5	2,0	1,4
Rabobank	Rabo DoelSparen	2,4	2,1	0,9	0,7
REAAL Bancaire Diensten	REAAL DepositoSparen	2,5	2,0	1,3	n.v.t.
RegioBank	Keuzedeposito (Spaar-op-Maat Vast)	2,5	2,2	1,3	0,7
SNS	SNS Keuzedeposito	2,5	2,0	1,0	0,7
The Economy Bank N.V.	TEB Ster Deposito	2,9	2,5	1,8	n.v.t.
Triodos Bank	Spaar Deposito	1,8	1,4	0,5	0,9
WestlandUtrecht Bank	Spaar Deposito	2,6	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Deposito	3,2	2,6	2,4	1,7
Zwitserleven	DepositoSparen	n.v.t.	n.v.t.	1,1	1,0

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

Tabel B.5 Rente op termijndeposito's met looptijd 10 jaar

		Rente per 1 ^e week 2013	Rente per 1 ^e week 2014	Rente per 1 ^e week 2015	Rente per 1 ^e week 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Spaar Deposito	2,9	2,8	1,4	1,0
AEGON	AEGON Deposito sparen	3,4	3,2	2,4	1,8
Allianz	Allianz Spaar- en Depositorekening	n.v.t.	n.v.t.	2,0	1,0
ASN Bank	ASN Depositosparen	3,5	3,2	2,0	1,4
ASR Bank	ASR SpaardepositoRekening / Internet Spaarrekening	n.v.t.	n.v.t.	2,8	1,9
Bigbank	Deposito	4,2	3,7	2,3	2,0
BLG Wonen	BLG Vaste Rente Spaarrekening	3,7	3,3	2,2	1,5
Centraal Beheer Achmea	RenteVast Rekening	4,0	3,5	2,8	1,9
Credit Europe Bank	Credit Europe Termijndeposito	3,5	3,3	2,5	1,8
Delta Lloyd	Delta Lloyd Deposito	3,3	3,2	2,7	1,8
Friesland Bank	Particulier Deposito	3,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
ING	Spaardeposito	3,1	2,8	1,0	1,1
Nationale-Nederlanden	Depositosparen	n.v.t.	3,5	2,5	1,8
NIBC Direct	NIBC Direct Termijndeposito	4,0	3,4	2,6	1,8
OHRA Bank	OHRA Deposito	3,3	3,2	2,7	1,8
Rabobank	Rabo DoelSparen	3,4	3,2	1,9	1,5
REAAL Bancaire Diensten	REAAL DepositoSparen	3,7	3,2	2,2	n.v.t.
RegioBank	Keuzedeposito (Spaar-op-Maat Vast)	3,7	3,3	2,2	1,5
SNS	SNS Keuzedeposito	3,7	3,3	1,9	1,5
Triodos Bank	Spaar Deposito	2,7	2,4	1,3	1,4
WestlandUtrecht Bank	SpaarDeposito	3,9	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Deposito	n.v.t.	n.v.t.	3,0	2,2
Zwitserleven	DepositoSparen	n.v.t.	3,3	2,1	1,8
Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.					